

نظارت بر قدرت سیاسی در اسلام

۱۳۸۹۵۷۵
۱۱۱۲۷

www.ketab.ir

دکتر توحید محرمی

۱۳۹۴

سرشناسه	: محرمی، توحید، ۱۳۴۸
عنوان و نام پدیدآور	: نظارت بر قدرت سیاسی در اسلام / توحید محرمی
مشخصات نشر	: تهران: تقریر، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	: ۴۱۶ص
شابک	: 978-600-94371-1-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: اسلام و دولت
موضوع	: اسلام و سیاست
موضوع	: مجتهدان و علما .. نظریه های سیاسی و اجتماعی
موضوع	: علوم سیاسی .. فلسفه
رده بندی بکره	: ۱۳۹۴ ع ۲۶ / م ۲۳۱ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۴۸۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۶۴۲

شماره تماس: ۰۲۱۷۷۸۷۹۳۵

آدرس: فلکه سوم تهرانپارس - خیابان ۱۸۴ شرقی - پلاک ۱۰ - واحد ۴

آدرس الکترونیکی: mehdi59@gmail.com / vahoo.com

عنوان کتاب ..... نظارت بر قدرت سیاسی در اسلام

مؤلف ..... دکتر توحید محرمی

صفحه آرا ..... مریم سلیمی

ویراستار ..... حوریه عزتی فر

ناشر ..... تقریر

شمارگان ..... ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ ..... اول ۱۳۹۴

قیمت ..... ۱۸۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-94371-1-5

فهرست مطالب

۱۵	پیش‌گفتار
	بخش اول: کلیات
۱۹	مقدمه
	فصل یک: بردات بحث
۲۴	- تعریف قدرت
۲۷	- ویژگی‌های قدرت
۳۳	مفهوم دولت اسلامی
۳۴	- اندیشمند سیاسی کیست؟ و اندیشه سیاسی به چه معناست؟
۳۶	تعریف تشیع
۳۸	- منظور ما از نظارت چیست؟
۴۰	یادداشت و منابع فصل یکنه
	فصل دوم: سیری در مسئله نظارت بر قدرت سیاسی در اندیشه غرب یونان باستان
۴۷	- زمینه‌های فکری اندیشه سیاسی غرب (در سده‌های اخیر)
۶۹	یادداشت‌ها و منابع فصل دوم

فصل سوم: سیری در مسئله نظارت بر قدرت سیاسی در اندیشه اهل سنت

- اصطلاح خلافت و دولت ۷۶
- دسته اول: مدافعین خلافت سنتی ۷۸
- دسته دوم: تجدید نظر طلبان در خلافت رایج ۸۵
- یادداشت و منابع فصل سوم ۱۰۷

فصل چهارم: سیری در اندیشه سیاسی شیعه

- هدف از کتاب قدرت ۱۱۵
- دستور سیاسی برای پیشگیری از طغیان قدرت در اسلام ۱۲۰
- اندیشه سیاسی شیعه در دوره های اخیر ۱۳۱
- یادداشت ها و منابع فصل چهارم ۱۳۶

بخش دوم: نظریه لزوم و کفایت نظارت درونی

فصل پنجم: نظریه های مثبت قاسم لزووم و کفایت نظارت درونی (نظریه های مبتنی بر

مشروعیت الهی بلاواسطه)

- ۱- نظریه حکومت مشروعه (بر اساس آیه نسل الله نوری) ۱۴۴
۲. ولایت انتصابی عامه فقیهان ۱۴۸
۳. ولایت انتصابی مطلقه فقیهان (نظریه امام خمینی) ۱۵۳
- یادداشت و منابع فصل پنجم ۱۵۷

فصل ششم: انواع نظارت درونی

- عدالت، تقوی ۱۶۷
- ۱- معنای لغوی و اصطلاحی عدالت ۱۶۷
- ۲- عدالت در آیات و روایات ۱۶۸
- ۳- وجدان اخلاقی ۱۷۱
- توانایی وجدان در جلوگیری از طغیان انسانها ۱۷۲
- فقاقت و اجتهاد ۱۷۳
- تلقی تازه از فقه ۱۷۷
- اشاره ای به مسئله تأییدات غیبی ۱۷۹

۱۸۲	یادداشت و منابع فصل ششم
	فصل هفتم: ادله لزوم نظارت درونی
۱۸۵	شرایط رهبر از دیدگاه عقل
۱۸۷	مروری بر ویژگیهای رهبر در آیات قرآن کریم
۱۹۲	یادداشت و منابع فصل هفتم

فصل هشتم: ادله عدم کفایت نظارت درونی

۱۹۳	استدلال علی ترین نوع حکومت نظارت نشده
۱۹۴	۱- استبداد ناشی از بیروی شیطان است
۱۹۶	۲- رواج نفاق، تملق، پاپلوسی
۱۹۷	۳- ارج و منزلت، روش
۲۰۰	۴- رواج روحیه تقدیرگرا، افراد در میان مردم
۲۰۰	۵- اسطوره زدگی
۲۰۱	۶- عدم توجه به حاکمیت و برتر قان
۲۰۲	۷- سلب آزادیهای مردم
۲۰۲	۸- رواج بی اعتمادی و سوء ظن
۲۰۳	۹- مسدود بودن باب انتقاد
۲۰۴	۱۰- نفوذ فرصت طلبان و ناهلان
۲۰۶	یک اشکال
۲۰۷	آیا قدرت ذاتا فساد آور است؟
۲۱۰	یادداشت و منابع فصل هشتم

بخش سوم: نظریه لزوم نظارت درونی و بیرونی

فصل نهم: نظریه های دولت قائل به لزوم نظارت درونی و بیرونی (نظریه های مبتنی بر مشروعیت الهی مردمی)

۲۱۶	نظریه مشروطه: (از دیدگاه آیت الله نائینی)
۲۱۹	مشترکات دو نظریه مشروعه و مشروطه

۲۲۰	محورهای اختلاف دو نظریه مشروع و مشروطه
۲۲۴	نظریه خلافت مردم با نظارت مرجعیت
۲۳۲	نظریه ولایت انتخابی مقیده فقیه
۲۴۱	نظریه حکومت انتخابی مبتنی بر قوانین اسلامی
۲۴۳	نظریه وکالت مالکان شخصی مشاع
۲۵۰	یادداشت و منابع فصل نهم

فصل دهم: انواع نظارت بیرونی

۲۵۷	گفتار اول: نظارت های مبتنی بر
۲۵۷	۱. فریضه امر به معروف و نهی از منکر
۲۵۸	امر به معروف و نهی از منکر در آیات قرآن کریم
۲۶۱	امر به معروف و نهی از منکر در روایات
۲۶۷	امر به معروف و نهی از منکر حاکم از منظر فقه حکومتی امام خمینی (ره)
۲۶۸	۲- نصیحت و انتقاد خیر خواهانه
۲۷۰	نصیحت در آیات قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (ع)
۲۷۲	انتقاد از دولتمردان
۲۷۴	شرایط لازم برای انتقاد
۲۷۶	۳- شورا و مشورت در مسائل حکومتی
۲۸۰	مشورت در روایات
۲۸۴	نتایج فردی و اجتماعی مشورت
۲۸۵	۴- نظارت مراجع و علماء دینی
۲۸۹	۵- بیعت و نظارت
۲۹۰	بیعت در آیات و روایات
۲۹۲	دیدگاه اول (قائلین به وظیفه بودن بیعت)
۲۹۴	دیدگاه دوم (قائلین به حجیت بیعت)
۲۹۵	آثار شرعی بیعت مردم با امام

۲۹۷	یادداشت و منابع فصل دهم / گفتار اول
۳۰۳	گفتار دوم: نظارت های نهادینه شده
۳۰۳	-نظارت نمایندگان مردم (خبرگان)
۳۰۴	شرایط خبرگان
۳۰۶	۱-سچرا باید به خبرگان رجوع کرد؟
۳۰۷	اشکال بر دور بودن تشخیص صلاحیت خبرگان
۳۰۹	وظایف و اختیارات خبرگان
۳۱۰	اصلی که خوب نشد؟
۳۱۴	۲- توییت زمامدار، (تعیین محدوده زمانی برای زمامداری)
۳۲۱	۳- نظارت رسانه های جمعی
۳۲۲	افکار عمومی و لزوم توجه به آن
۳۲۵	توجه به افکار عمومی در امر
۳۲۹	حقوق متقابل مردم و حکومت
۳۳۰	ادله ضرورت رعایت حقوق طرفینی
۳۳۲	مسئولیت حاکم اسلامی
۳۳۶	نقش نظارتی رسانه های جمعی
۳۴۱	۴- نظارت رقبای سیاسی با مشارکت فعال مردم
۳۴۷	چگونگی مشارکت در جوامع کنونی
۳۴۹	آراء مختلف درباره رقابت سیاسی در نظام ولایت فقیه
۳۵۴	یادداشت و منابع فصل دهم/گفتار دوم
	فصل یازدهم: ادله لزوم نظارت بیرونی
۳۶۸	یادداشت و منابع فصل یازدهم
	فصل دوازدهم: نکاتی پیرامون عدم کفایت نظارتهای بیرونی و لزوم نظارت درونی
۳۷۵	یادداشت و منابع فصل دوازدهم
	فصل سیزدهم: میزان نظارت پذیری قدرت سیاسی در نظریه های مختلف دولت
۳۸۹	- یادداشت و منابع فصل سیزدهم

۳۹۳ ..... نتیجه

۴۰۱ ..... فهرست منابع

۴۱۱ ..... ضمیمه

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

در این کتاب موارد ذیل مفروض گرفته شده است:

- ۱- قدرت رهبر نظام تسویه، موجبات فساد حاکمان و جامعه را فراهم می‌کند.
- ۲- نظارت درونی (عدالت، تقوی، اخلاق و وجدان)، لازم است و فرضیه آن این است که:
  - ۱- نظارت درونی حاکمان لازم است.
  - ۲- نظارت درونی حاکمان کافی نیست.
  - ۳- نظارت بیرونی بر حکومت لازم است.
  - ۴- نظارت بیرونی بر حکومت باید نهادینه شود که امری عقلایی است و در زمان‌ها و شرایط مختلف متفاوت است.
  - ۵- در نظریه‌های دولت مبتنی بر مشروعیت الهی بلاواسطه نظارت بیرونی (شرط عدالت و فقاہت) حاکم، لازم و کافی دانسته شده است و نظارت بیرونی تجویز نشده است؛ اما در نظریه‌های دولت مبتنی بر مشروعیت الهی مردمی، علاوه بر لزوم نظارت درونی، نظارت بیرونی نهادینه شده، شرط لازم سلامت قدرت سیاسی در دولت اسلامی، دانسته شده است.

تعریف قدرت، نظارت و بررسی مسئله نظارت در اندیشه غرب و اهل سنت، سیری در اندیشه سیاسی شیعه، نظریه های دولت در فقه شیعه که قائل به لزوم و کفایت نظارت درونی می باشند، انواع نظارت درونی، ادله لزوم نظارت درونی، ادله عدم کفایت نظارت درونی نظریه های دولت قائل به لزوم نظارت درونی و بیرونی، انواع نظارت بیرونی سنتی و نهادینه شده، ادله لزوم نظارت بیرونی، نکاتی پیرامون عدم کفایت نظارت های بیرونی و لزوم نظارت درونی و بررسی میزان نظارت پذیری قدرت سیاسی نظریه های مختلف دولت، مباحث این کتاب را تشکیل می دهند.